

BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (BDP)

Bruto domaći proizvod (BDP) mjeri ukupnu vrijednost dobara i pruženih usluga koje su proizvele rezidentne institucionalne jedinice.

Uprava za statistiku sprovodi obračun BDP-a po proizvodnoj, potrošnoj i prihodnoj metodi i obračuni su međusobno nezavisni.

Obračun BDP-a uključuje sve djelatnosti unutar granica proizvodnje definisane metodologijama SNA 2008 i ESA 2010 i obuhvata cjelokupnu teritoriju Crne Gore.

Procjena neobuhvaćene ekonomije djelimično je uključena u obračun BDP-a.

Klasifikacija ekonomskih jedinica po djelatnostima u skladu je sa Klasifikacijom djelatnosti KD 2010, koja je usklađena sa Klasifikacijom ekonomskih djelatnosti Evropske zajednice (NACE Rev.2).

Osnovne kategorije obračuna BDP-a po proizvodnoj metodi su:

Bruto vrijednost proizvodnje se definiše kao tržišna vrijednost svih proizvedenih roba i usluga. Obračunata je po djelatnostima u približnim osnovnim cijenama, jer su sve subvencije tretirane kao subvencije na proizvode i uzete u obračun na nivou nacionalne ekonomije.

Intermedijalna potrošnja po kupovnim cijenama je vrijednost proizvoda i usluga koji se transformišu, koriste ili troše u procesu proizvodnje.

Bruto dodata vrijednost predstavlja razliku između bruto vrijednosti proizvodnje i intermedijalne potrošnje.

Bruto domaći proizvod u tržišnim cijenama iskazuje vrijednost svih proizvedenih dobara i usluga rezidentnih jedinica, tj. zbir bruto dodatih vrijednosti po djelatnostima i poreza na proizvode umanjnih za subvencije na proizvode.

U obračun intermedijalne potrošnje po djelatnostima uključene su usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene (FISIM) čime je obračun BDP-a usklađen sa Evropskim standardima.

Metodologija obračuna

Proizvodna metoda - Tekuće cijene

Obračun bruto dodate vrijednosti u tekućim cijenama najvećim dijelom zasniva se na podacima Finansijskih iskaza (Bilans uspjeha i Statistički aneks) za privredna društva i druga pravna lica i podacima redovnih statističkih istraživanja.

Kvalitet podataka Finansijskih iskaza je poboljšan dodatnim procjenama uz korišćenje podataka iz statistike poljoprivrede, industrije, građevinarstva, trgovine na veliko i malo, turizma, saobraćaja i ostalih statistika. Takođe, korišćeni su i administrativni podaci Centralne banke Crne Gore, Poreske uprave, Uprave carina i Ministarstva finansija.

Korišćeni podaci prilagođeni su metodološkim zahtjevima ESA 2010, a u pojedinim slučajevima su izvršene procjene na osnovu raspoloživih podataka.

Stalne cijene

Obračun BDP-a po proizvodnoj metodi urađen je i u stalnim cijenama. Za sektor Poljoprivrede, šumarstvo i ribarstvo obračun u stalnim cijenama je izvršen primjenom metode dvostruke deflacije, a za ostale sektore primijenjen je metod jednostruke ekstrapolacije.

GROSS DOMESTIC PRODUCT (GDP)

Gross domestic product (GDP) measures the total value of the goods and services produced by resident institutional units.

Statistical Office compile GDP by production, expenditure and income approaches which are mutually independent.

The GDP calculation includes all activities within the production frame defined by SNA 2008 and ESA 2010 methodologies and covers the whole territory of Montenegro.

The estimate of non-observed economy is partially included in compilation of GDP.

The classification of economic units by activity is in line with the national Classification of Activities KD 2010 which is harmonized with the Classification of Economic Activities in the European Community (NACE Rev.2).

The main categories of GDP compilation by production approach are:

Gross output is defined as a market value of produced goods and services. It is calculated by activities at approximate basic prices, since all subsidies are treated as subsidies on products and included into calculation on the level of national economy.

Intermediate consumption at purchase prices is the value of goods and services, which are transformed, used and consumed in the production process.

Gross value added is the value of gross output less the value of intermediate consumption.

Gross domestic product at market prices is the value of all goods and services produced by resident units, i.e., the sum of gross value added by activities and taxes on products less subsidies on products.

In compilation of intermediate consumption by activities is included the value of financial intermediation services indirectly measured (FISIM) which increase level of harmonization of GDP compilation in line with European standards.

Methodology

Production approach - Current prices

Gross value added calculation at current prices is mostly based on annual financial reports (Income statements and Statistical annex) of enterprises and other legal entities and results from regular statistical surveys.

The data quality of annual financial reports was checked and partially corrected on the basis of data from statistical surveys in agriculture, industry, construction, wholesale and retail trade, tourism, transport and other statistics. Additionally, it was used administrative data obtained from Central Bank of Montenegro, Tax authorities, Customs administration and Ministry of Finance.

The used data were adjusted according to the requirements of ESA 2010 methodology, while in certain cases particularly estimation were made on the basis of available data.

Constant prices

GDP calculation by production approach is also done at constant prices. For activity Agricultural, forestry and fishing compilation at constant prices is done by double deflation method and for all other activities calculation is done by applying single extrapolation method.

Potrošna metoda - tekuće cijene

Obračun BDP-a po potrošnoj metodi u tekućim cijenama zasniva se na podacima iz redovnih istraživanja Uprave za statistiku, Ministarstva finansija, Centralne banke Crne Gore, Poreske uprave i Uprave carina.

Za obračun lične potrošnje domaćinstava korišćeni su podaci iz redovnih istraživanja Uprave za statistiku, kao i iz različitih administrativnih i ostalih raspoloživih izvora. Korišćena je COICOP klasifikacija na četvrtom nivou. Za obračun lične potrošnje domaćinstava primijenjen je metod Robnih tokova (Commodity flow approach) koji predstavlja balans svih tokova roba i usluga proizvedenih i uvezenih na jednoj strani i korišćenih i izvezenih na drugoj strani.

Podaci o izdacima države izračunati su na osnovu podataka Ministarstva finansija, kao i Završnog računa budžeta Crne Gore. Individualna potrošnja države obuhvata rashode za obrazovanje, zdravstvo, socijalnu zaštitu, sport, kulturu i rekreaciju. Ostali rashodi države predstavljaju kolektivnu potrošnju (opšte javne službe, vojna i civilna odbrana sa ministarstvom, stambeno-komunalni poslovi i sl.).

Bruto investicije u osnovna sredstva obračunate su na osnovu metode Robnih tokova (Commodity flow approach), korišćenjem podataka iz redovnih statističkih istraživanja i finansijskih iskaza privrednih društava.

Podaci o izvozu i uvozu roba i usluga zasnivaju se na podacima Bilansa plaćanja Centralne banke Crne Gore.

Stalne cijene

Obračun BDP-a po potrošnoj metodi urađen je i u stalnim cijenama. Na osnovu raspoloživih podataka obračun je izvršen u stalnim cijenama primjenom metode ekstrapolacije za potrošnu kategoriju Potrošnja države, a za sve ostale potrošne kategorije obračun u stalnim cijenama je izvršen primjenom metode deflacije.

Prihodna metoda

BDP po prihodnoj metodi predstavlja zbir naknada zaposlenima, poslovnog viška/mješovitog dohotka i poreza minus subvencija na proizvode i proizvodnju.

Expenditure approach - Current prices

The GDP compilation by expenditure approach at current prices is based on the data from regular statistical surveys of MONSTAT, Ministry of Finance, Central Bank of Montenegro, Tax Administration and Customs Administration.

Final consumption expenditure of households was calculated on the basis of data from regular statistical surveys of MONSTAT as well as on data from various administrative sources. COICOP classification on 4-digit level is applied. Commodity flow approach is used for estimation of final consumption expenditure of households which represent balance of all goods and services flows that are produced and imported from one side and used and exported on the other side.

Data on Government expenditures were based on data from Ministry of Finance and Budgetary Report of Montenegro. Individual government final consumption includes expenditures on education, health, social security and welfare and sport, culture and recreation. Remained expenditures of the government are related to collective consumption (general public services, military and civil defence with ministry, residential and communal services, etc).

Gross fixed capital formation data are compiled by Commodity flow approach and using data from regular statistical surveys and financial reports of enterprises.

Data on exports and imports of services are based on the Balance of Payment data of Central Bank of Montenegro.

Constant prices

GDP calculation by expenditure approach is also done at constant prices. On the basis of available data, it is carried out extrapolation method for expenditure component: Government final consumption expenditure and for others expenditure components calculation is done by applying deflation method.

Income approach

GDP by income approach calculated as the sum of compensation of employees, gross operating surplus/mixed income and taxes less subsidies on products and production.

6 – 1. BRUTO VRIJEDNOST PROIZVODNJE PREMA KD2010
I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD U TEKUĆIM CIJENAMAGROSS OUTPUT BY NACE Rev. 2 AND GROSS
DOMESTIC PRODUCT AT CURRENT PRICES

hilj. EUR

thous. EUR

KD	2022			NACE-Rev.2
	Bruto vrijednost proizvodnje Gross output	Intermedijalna potrošnja Intermediate consumption	Bruto dodata vrijednost Gross Value Added	
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	625 408	267 362	358 047	Agriculture, forestry and fishing
Vađenje rude i kamena	116 790	53 060	63 730	Mining and quarrying
Prerađivačka industrija	768 683	537 214	231 469	Manufacturing
Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	407 535	248 560	158 975	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Snabdijevanje vodom, upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i sl. aktivnosti	132 211	48 542	83 669	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Građevinarstvo	1 032 337	802 113	230 224	Construction
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	1 482 814	632 107	850 708	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Saobraćaj i skladištenje	587 083	335 387	251 696	Transportation and storage
Usluge pružanja smještaja i ishrane	974 185	516 834	457 351	Accommodation and food service activities
Informisanje i komunikacije	420 161	160 751	259 410	Information and communication
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	378 224	143 990	234 234	Financial and insurance activities
Poslovanje nekretninama	505 494	176 499	328 995	Real estate activities
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	446 858	246 716	200 142	Professional, scientific and technical activities
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	225 225	122 925	102 300	Administrative and support service activities
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	498 725	159 413	339 312	Public administration and defense; compulsory social security
Obrazovanje	274 447	32 543	241 904	Education
Zdravstvo i socijalna zaštita	356 927	123 629	233 298	Human health and social work activities
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	204 143	113 792	90 350	Arts, entertainment and recreation
Ostale uslužne djelatnosti, Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca; djelatnosti domaćinstava koja proizvode robu i usluge za sopstvene potrebe	90 885	36 808	54 077	Other service activities, Activities of households as employers; undifferentiated goods and services-producing activities of households for own use
Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	Activities of extraterritorial organizations and bodies
UKUPNO	9 528 135	4 758 245	4 769 890	TOTAL
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode			1 154 128	Taxes on products less subsidies on products
BDP (tržišne cijene)			5 924 018	GDP (market prices)

6 – 1. BRUTO VRIJEDNOST PROIZVODNJE PREMA KD2010
I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD U TEKUĆIM CIJENAMAGROSS OUTPUT BY NACE Rev. 2 AND GROSS
DOMESTIC PRODUCT AT CURRENT PRICES,

/nastavak/

/continued/

KD	2023			NACE-Rev. 2
	Bruto vrijednost proizvodnje <i>Gross output</i>	Intermedijalna potrošnja <i>Intermediate consumption</i>	Bruto dodata vrijednost <i>Gross Value Added</i>	
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	687 307	306 246	381 062	Agriculture, forestry and fishing
Vađenje rude i kamena	140 514	67 045	73 469	Mining and quarrying
Prerađivačka industrija	769 235	548 052	221 183	Manufacturing
Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	547 549	285 538	262 011	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Snabdijevanje vodom, upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i sl. aktivnosti	139 020	50 644	88 376	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Građevinarstvo	1 119 506	895 717	223 789	Construction
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	1 729 756	777 150	952 606	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Saobraćaj i skladištenje	693 235	411 250	281 985	Transportation and storage
Usluge pružanja smještaja i ishrane	1 305 908	663 813	642 095	Accommodation and food service activities
Informisanje i komunikacije	495 925	183 385	312 540	Information and communication
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	462 346	171 291	291 055	Financial and insurance activities
Poslovanje nekretninama	618 888	249 522	369 366	Real estate activities
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	498 131	271 407	226 724	Professional, scientific and technical activities
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	281 030	162 979	118 051	Administrative and support service activities
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	583 760	172 369	411 391	Public administration and defense; compulsory social security
Obrazovanje	332 552	38 753	293 799	Education
Zdravstvo i socijalna zaštita	416 143	151 594	264 549	Human health and social work activities
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	248 011	143 210	104 801	Arts, entertainment and recreation
Ostale uslužne djelatnosti, Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca; djelatnosti domaćinstava koja proizvode robu i usluge za sopstvene potrebe	113 450	48 412	65 038	Other service activities, Activities of households as employers; undifferentiated goods and services-producing activities of households for own use
Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	Activities of extraterritorial organizations and bodies
UKUPNO	11 182 265	5 598 376	5 583 889	TOTAL
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode			1 379 726	Taxes on products less subsidies on products
BDP (tržišne cijene)			6 963 615	GDP (market prices)

6 – 2. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD PO KATEGORIJAMA
POTROŠNJE U TEKUĆIM CIJENAMAGDP BY EXPENDITURE APPROACH
AT CURRENT PRICES

mil. EUR

mil. EUR

	Finalna potrošnja <i>Final consumption expenditure</i>		Bruto investicije u osnovna sredstva <i>Gross fixed capital formation</i>	Promjene zaliha <i>Changes in inventories</i>	Izvoz roba i usluga <i>Exports of goods & services</i>	Uvoz roba i usluga <i>Imports of goods & services</i>	Bruto domaći proizvod <i>Gross Domestic Product</i>
	lična potrošnja <i>Households</i>	potrošnja države <i>Government</i>					
2019	3 533,6	881,1	1 351,8	231,3	2 170,7	3 217,9	4 950,7
2020	3 399,7	946,0	1 166,1	139,2	1 088,1	2 553,6	4 185,6
2021	3 617,1	976,6	1 096,2	224,6	2 122,5	3 081,9	4 955,1
2022	4 423,6	1 057,8	1 274,5	520,8	3 052,8	4 405,4	5 924,0
2023	5 093,1	1 246,8	1 366,8	555,0	3 478,4	4 776,4	6 963,6

6 – 3. BRUTO DODATA VRIJEDNOST PROIZVODNJE PREMA KD2010
I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD U STALNIM CIJENAMAGROSS VALUE ADDED BY NACE Rev. 2 AND GROSS
DOMESTIC PRODUCT AT CONSTANT PRICES

hilj. EUR

thous. EUR

KD	Bruto dodata vrijednost 2022 Gross Value Added 2022	Struktura % Structure %	NACE-Rev.2
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	310 749	5,9	Agriculture, forestry and fishing
Vađenje rude i kamena	57 839	1,1	Mining and quarrying
Prerađivačka industrija	198 046	3,8	Manufacturing
Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	155 294	2,9	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Snabdijevanje vodom, upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i sl, aktivn,	87 392	1,7	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Građevinarstvo	198 298	3,8	Construction
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	742 032	14,1	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Saobraćaj i skladištenje	219 484	4,2	Transportation and storage
Usluge pružanja smještaja i ishrane	411 311	7,8	Accommodation and food service activities
Informisanje i komunikacije	224 903	4,3	Information and communication
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	203 263	3,9	Financial and insurance activities
Poslovanje nekretninama	276 306	5,2	Real estate activities
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	190 793	3,6	Professional, scientific and technical activities
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	88 721	1,7	Administrative and support service activities
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	333 755	6,3	Public administration and defense; compulsory social security
Obrazovanje	233 112	4,4	Education
Zdravstvo i socijalna zaštita	210 870	4,0	Human health and social work activities
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	79 164	1,5	Arts, entertainment and recreation
Ostale uslužne djelatnosti, Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca; djelatnosti domaćinstava koja proizvode robu i usluge za sopstvene potrebe	52 520	1,0	Other service activities, Activities of households as employers; undifferentiated goods and services-producing activities of households for own use
Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	Activities of extraterritorial organizations and bodies
UKUPNO	4 273 853	81,1	TOTAL
Porezi na proizvode minus subvencije na proizv,	998 721	18,9	Taxes on products less subsidies on products
BDP	5 272 574	100,0	GDP

6 – 3. BRUTO DODATA VRIJEDNOST PROIZVODNJE PREMA KD2010
I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD
U STALNIM CIJENAMA, hilj. EUR

GROSS VALUE ADDED BY NACE Rev. 2
AND GROSS DOMESTIC PRODUCT
AT CONSTANT PRICES, thous EUR

/nastavak/

/continued/

KD	Bruto dodata vrijednost 2023 Gross Value Added 2023	Struktura % Structure %	NACE-Rev.2
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	357 025	5,7	Agriculture, forestry and fishing
Vađenje rude i kamena	66 271	1,1	Mining and quarrying
Prerađivačka industrija	215 865	3,4	Manufacturing
Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	200 626	3,2	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Snabdijevanje vodom, upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i slične aktivnosti	84 117	1,3	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Građevinarstvo	222 676	3,5	Construction
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	907 282	14,4	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Saobraćaj i skladištenje	270 604	4,3	Transportation and storage
Usluge pružanja smještaja i ishrane	548 873	8,7	Accommodation and food service activities
Informisanje i komunikacije	279 545	4,4	Information and communication
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	241 980	3,8	Financial and insurance activities
Poslovanje nekretninama	331 675	5,3	Real estate activities
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	218 758	3,5	Professional, scientific and technical activities
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	107 494	1,7	Administrative and support service activities
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	341 660	5,4	Public administration and defense; compulsory social security
Obrazovanje	251 617	4,0	Education
Zdravstvo i socijalna zaštita	242 535	3,9	Human health and social work activities
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	97 759	1,6	Arts, entertainment and recreation
Ostale uslužne djelatnosti, Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca; djelatnosti domaćinstava koja proizvode robu i usluge za sopstvene potrebe	57 260	0,9	Other service activities, Activities of households as employers; undifferentiated goods and services-producing activities of households for own use
Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	Activities of extraterritorial organizations and bodies
UKUPNO	5 043 621	80,1	TOTAL
Porezi na proizvode minus subvencije na proizv.	1 255 844	19,9	Taxes on products less subsidies on products
BDP	6 299 465	100,0	GDP

6 – 4. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD PO KATEGORIJAMA
POTROŠNJE U STALNIM CIJENAMA

GDP BY EXPENDITURE APPROACH
AT CONSTANT PRICES

mil. EUR

mil. EUR

	Finalna potrošnja Final consumption expenditure		Bruto investicije u osnovna sredstva Gross fixed capital formation	Promjene zaliha Changes in inventories	Izvoz roba i usluga Exports of goods & services	Uvoz roba i usluga Imports of goods & services	Bruto domaći proizvod Gross Domestic Product
	lična potrošnja Households	potrošnja države Government					
2019	3 529,5	871,4	1 340,6	192,3	2 115,3	3 196,5	4 852,6
2020	3 369,4	888,0	1 190,3	180,5	1 136,5	2 571,8	4 192,9
2021	3 537,4	950,3	1 022,6	145,6	1 978,8	2 903,2	4 731,5
2022	3 968,6	990,9	1 097,5	351,1	2 604,0	3 739,5	5 272,6
2023	4 709,0	1 090,3	1 362,3	477,2	3 326,4	4 665,7	6 299,5